

El llenguatge

Els codis 20/V/1979

Observem, en el llenguatge actual —en certs tipus de llenguatge—, un ús cada vegada més freqüent de la paraula codi. El diccionari Fabra només en dona dues definicions: «cos de lleis disposades segons un pla sistemàtic» i «recopilació de les lleis i estatuts del país». Però és evident que aquest substantiu ha ampliat notablement el seu camp de significació i ha ultrapassat de bon tros el que correspon al llenguatge dels juristes. Els especialistes d'altres disciplines s'han apoderat del mot i l'han incorporat a llur terminologia específica. Així com el comportament dels individus que formen part d'una comunitat humana s'ha de regir, si més no teòricament, segons unes lleis el conjunt o compilació de les quals s'anomena codi, també altres comportaments d'elements molt diversos o les relacions existents entre ells —en cibernetica, en biologia...— es defineixen o s'estructuren en uns sistemes que hom anomena amb el mateix terme. Però la significació d'aquest nom s'ha estès també en virtut d'altres analogies. El fet que determinades normes o prescripcions —per exemple, les del codi de la circulació— s'expressin per mitjà d'imatges visuals o senyals convencionals, fa que es designi també amb el nom de codi qualsevol sistema de comunicació basat en signes o símbols que cal interpretar o desxifrar, així com allò que permet de fer-ho. En suma, anomenem codi allò que abans designàvem amb el nom de clau.

No és, però, sobre el significat del substantiu codi que volem formular un comentari sinó, simplement, sobre la seva forma. Acabem de llegir aquest mot en diversos textos impresos, usat, d'una banda, amb la forma «còdig», i de l'altra amb la forma «còdex». Convé aclarir, per tant, que una cosa és el codi i una altra el codex, i que la forma «còdig» en bon català és inexistent. Efectivament, «còdig» no és sinó una adaptació indeguda de la forma del castellà, de que cal prescindir en tot cas, i «còdex», si bé amb una mateixa etimologia que «codi», té un significat molt diferent: designa un llibre manuscrit que conté obres antigues. En suma, «codi» correspon a «codigo» i «còdex» a «codice». Hi podríem afegir encara el «codicil» —etimològicament, diminutiu de «codi»— amb que es designa una clàusula addicional d'un testament.

Albert Jane